

DESCOBRIMENT DEL COLEÒPTER CAVERNÍCOLA *ILDOBATES NEBOTI* I RECENT LOCALITZACIÓ A L'AVENC DE LA FERRADURA-2

Lluís Auroux

Membre de la S.I.E de l'Àliga i de l'Associació Catalana de Bioespeleologia –BIOSP-

Fa pocs anys, el Dr. Alberto Sendra, del Museu Valencià d'Història Natural, em va demanar unes dades sobre la troballa del coleòpter cavernícola *Ildobates neboti*, l'any 1965 a Castelló i em deia que... "les coses, si no s'escriuen es van perdent o van canviant de versió" i em va animar a explicar aquesta nota històrica.

Miquel Nebot iniciant la baixada amb escala "elekton".
Estiu 1964.

He parlat amb el protagonista, el Miquel Nebot, que m'ha proporcionat les quatre primeres fotos, i després ho he completat amb coses meves. En quant a les fotos, més que la seva qualitat, hi hem de veure l'interès "històric" de les primeres exploracions i de la troballa.

El Miquel m'ha explicat que "l'any 1963 es va crear el G.E.P. (Grup Espeleològic Pedraforca) a Barcelona. I com tot grup d'aquella època calia fer "campanya". La meua avia era de Cabanes, un poble de Castelló i m'explicava coses dels seus "alvencs" i de les coves que coneixia de quan era petita. Al poble hi vivia encara una germana de l'avia, així que aprofitant l'infraestructura familiar iniciarem aquestes campanyes, que batejarem com a "Operació Castelló" (quasi res per aquella època!).

A la primera estada, l'agost de 1964, ja varem explorar l'avenc de Serenge. I tornarem per Cap d'Any de 1965 i per l'abril del 65 durant la Setmana Santa. A l'estiu del mateix any 65 no havia gent disposada a tornar-hi, però vaig poder animar al Salvador Martell perquè m'acompanyes i m'ajudés a topografiar. Tots dos sols varem fer la campanya i és en aquesta que varem trobar "el bitxo". Els nostres pocs coneixements de la fauna, no ens van permetre saber el que havíem recollit. Sols quan ho varem entregar al Dr. Español varem saber que era un coleòpter molt interessant. L'anècdota és que al moment de trobar-lo, estàvem fent la topo i no teníem a m cap tub, pel que, de moment i com que era un bitxo relativament gran, l'havíem posat en una caixeta de llumins fins arribar a l'exterior a on el vam condicionar".

Acabada la Setmana Santa del 1965, en Nebot va portar al Museu tot el material recollit en la campanya. L'Español sempre donava un cop d'ull al que hi havia als tubs abans de separar el material i fer les fitxes de captures. En aquella ocasió no va canviar l'hàbit, només va canviar la seva expressió i la seva veu. Bé,

F. Español, M. Nebot i Ll. Auroux a la boca de l'avenc d'en Serengue. 5-12-1965.

més que veu va ser un fort crit, un *Oh!*, *Quina meravella!* l'acte següent: *D'on ho has tret això?* El Miquel va explicar que d'un avenc de Castelló, una cavitat d'una zona faunísticament desconeguda fins llavors. El motiu era un coleòpter com mai se n'havia vist cap per aquí. Ni idea del que podia ser, no entrava ni de bon tros en cap dels nombrosos grups coneguts.

Va resultar ser un nou coleòpter, un nou gènere i espècie, una cosa excepcional, la troballa més important en molts anys. Era una femella, el bitxo. Això és perfecte, tot parlant de la nostra raça, però en aquells temps i en el cas d'un escarabat n'era un problema, doncs el 99 % dels caràcters comparatius i descriptius de les espècies es basaven en detalls de la morfologia dels mascles i encara més en aquest cas que fins i tot es dubtava de a quina subfamília podia pertànyer la troballa. Primer, Español deia que era un Zuphiinae, i de fet ja tenia previst pel gènere el nom de *Speleozuphium*, però pel fet de que el grup, llavors no tenia representants cavernícoles i també per les consultes amb altres entomòlegs, va canviar d'opinió i al final el va descriure col·locant-lo dins dels Dryptinae. L'Español tenia bones raons, doncs, com explicarem més endavant, ara sembla ser que en realitat és un Zuphiini.

Es va preparar una expedició per trobar-ne més exemplars, sobretot algun mascle. El 31 d'octubre i 1 de novembre de 1965 formem un grup amb Español, González Urgellés, Nebot i jo. No deixem indret per mirar, però el bitxo no apareix. Tot i això va seu un èxit, doncs entre la molta fauna recollida van aparèixer varis exemplars d'un coleòpter que també va resultar ser una nova espècie i que Español va tenir la deferència de dedicar-me. Deixem trampes i haurem de tornar en el termini de 15 dies. Al sortir també visitem un altre avenc del costat,

Cabecera de pozo. Avenc de la Ferradura-2.

Ildobates neboti. Avenc de la Ferradura-2.

L'avenc d'en Soria, amb el mateix èxit: res de res.

Per recollir les trampes, aquell dia no més podíem tornar-hi el Nebot i jo i a més, no disposàvem de cap cotxe. Les trampes no podien deixar-se més dies ja que es floririen y no serien efectives. Així doncs vam decidir anar-hi en tren (llavors tota una aventura). El dia 14 de novembre del 1965 vam prendre el tren, sortint el dissabte al vespre i arribant a Castelló el diumenge de bon matí. Un taxi ens porta fins Cabanes i l'anem guiant fins el Mas d'en Serenge. L'avenc està molt a prop del Mas, pot ser a uns 500 m, per tant en poca estona ja som dins. Mentrestant el taxi s'espera per tornar-nos abans del migdia a Castelló, hora en que teníem que prendre el tren de tornada. Total que només podem estar-nos dins l'avenc un parell d'hores i com a límit dues i mitja. El temps just per recollir les trampes i poc més.

Les trampes havien complert bé, hi havia fauna, però no de la que cercàvem, així doncs esgotem el temps tornant a escorcollar alguns racons. La sort ens va ser favorable. Sota una pedra en vaig trobar un, solament un però de moment, si fos un mascle, ja n'hi hauria prou. La cacera ens va "pagar" moralment la sortida; la nit al tren, les presses de l'exploració, el neguit perquè el taxi torni a l'hora pel tren, les moltes hores de tren de tornada, etc. Recordo que els dos anàvem mirant el tub al contrallum de la finestra del tren, tots dos li veíem, o millor dit li desitjàvem veure detalls de mascle, si bé la veritat no la sabríem fins el dia següent, dilluns al matí, al portar-lo al Museu. No patiu més! Sí, era un mascle, i com deia Español, un mascle com una casa! Amb ell es va poder fer la descripció completa del gènere i de l'espècie. Per cert, les despeses del viatge les va pagar el Museu.

Avenc de la Ferradura-2.

Aquesta espècie és difícil de trobar, de fet, després del Serenge, el 1969 es va trobar a l'avenc de l'Indi, situat a la serra d'Orpesa. Després s'ha tornat moltes vegades a la zona, però al llarg d'uns deu anys no es va poder caçar cap més exemplar. Més recentment membres del Museu Valencià, en Jordi Comas i en Floren Fadrique, membres de l'Associació Catalana de Bioespeleologia (BIOSP), n'han pogut recollir més exemplars.

Aquesta troballa és un dels més importants descobriments bioespeleològics a l'estat espanyol, en quant a coleòpters es refereix, tal vegada comparable amb una de molt més recent, el *Dalyat mirabilis*, descrit pel nostre entrançable Dr. Joaquim Mateu l'any 2002 de cavitats d'Almeria. Un coleòpter que té els seus parents més propers a l'Àfrica del Sud i Amèrica del Nord i que fins i tot, a més de nou gènere i espècie, ha sigut necessari descriure una nova subfamília, Dalyatinae, per poder-lo classificar, fet que es pot considerar del tot extraordinari.

L'*Ildobates* només s'havia trobat en quatre cavitats, totes a Castelló: a l'avenc d'en Serenge i els propers avencs de l'Indi i del Mas de la Cova i a la més allunyada cova dels Encenalls, a Sant Mateu.

En abril de 2010 el company Jesús Almela, de l'Espeleo Club Castelló (E.C.C.) ens va comunicar una bona notícia bioespeleològica: **Una nova cavitat a on hi han trobat l'Ildobates!** La nova localitat és l'Avenc de la Ferradura nº 2, un nou

avenc donat a conèixer per el Espeleo Club Castelló en maig de 2007. La seva exploració i estudi es va deixar a banda un temps, tornant en 2010 per finalitzar la tasca. Per tant ara ja són tres les cavitats de Cabanes que gaudeixen d'aquest tresor entomològic.

El mateix Jesús ens explica la troballa:

L'exemplar que vam veure la primera vegada, el localitzarem prop de la base del primer pou, en un petit laminador, una zona estable on ja no hi penetra el llum de l'exterior.

*En una visita posterior el vam tornar a veure, aquesta vegada a uns 50 metres de fondària. Aquest mateix dia també vam localitzar un diplur campodeid, *Paratachicampa hispanica*, un altre fòssil vivent!*

Aquest extraordinari coleòpter cavernícola de la família Carabidae no és gens fàcil de veure durant les exploracions i visites a sota terra.

EXPLICACIÓ DEL NOM *Ildobates neboti*.

Actualment és un coleòpter de la família Carabidae, subfamília Harpalinae, i estudis més recents de l'orgue copulador masculí així com genètics de l'ADN semblen demostrar que no pertany als Dryptiinae (actualment Dryptitae) com originalment va ser descrit i l'han re-posicionat dins la tribu dels Zuphiini. L'Espaniol va tenir bon ull!

Pou d'entrada a l'avenc de la Ferradura-2.